

“Laat maar komen.” Door de Groen Proeven-arrangementen hebben leerlingen en docenten het gevoel dat ze goed voorbereid aan de proeves van bekwaamheid kunnen beginnen. En de leergang Groen Proeven maakt dat ook docententeams er klaar voor zijn.

VERDER MET DE GROEN PROEVEN-SCHOOLEXAMENS

DE **IMPLEMENTATIE** EN DE **VOORBEREIDING**

TEKST LEONIE BARNIER

FOTOGRAFIE LEONIE BARNIER, THINKSTOCK, ONTWIKKELCENTRUM

Het groen vmbo is bezig met een kwaliteitsslag. Het verschil in resultaten tussen schoolexamen en centraal examen in de gemengde leerweg moet kleiner en de aansluiting naar het mbo kan beter. Die kwaliteitsslag moeten de scholen zelf maken en dat willen de aoc's en andere vmbo-groenscholen ook. Daarom is vanuit de AOC Raad een aantal projecten uitgezet om scholen en docenten instrumenten te geven waarmee ze de kwaliteit kunnen verbeteren.

Achterkant

“Ze zijn aan de achterkant begonnen,” zegt docent Peter Siemerink (AOC Oost Enschede), “in de verwachting dat docenten zelf gaan inzien dat de weg naar de examens toe ook anders moet.” En dat is uitgekomen. Die achterkant, het project Groen Proeven dat nu bijna is afgerond, behelst de invoering van competentiegerichte schoolexamens in het vmbo. Met proeven van bekwaamheid (pvb) wordt aansluiting gezocht bij het mbo waar deze wijze van examinering al bestaat. De centrale aansturing en de gestandaardiseerde vorm waarin de proeves zijn gegoten, moeten zorgen voor een betere afstemming op het centrale, door de overheid geformuleerde, examen.

Inmiddels zijn zo'n dertig pvb's ontwikkeld voor zowel de beroepsgerichte vakken als voor landbouwbreed. Elf van de twaalf aoc's en veel van de overige vmbo groenscholen gebruiken de Groen Proeven als schoolexamen. Sommige scholen al langer, andere zijn er net mee begonnen. De scholen die er al langer mee werken, hebben zich gerealiseerd dat er ook in de voorbereiding van het schoolexamen iets moet veranderen. In de manier van lesgeven, in de leermiddelen, in het rooster en de planning, in de borging in het programma van toetsing en afsluiting. Kortom, in de aansturing en in de uitvoering van het onderwijs. Peter Siemerink is zo'n docent die nu, met enkele teamgenoten en collega's van andere vestigingen van AOC Oost, werk maakt van de kwaliteitsslag aan de voorkant. Dat doen ze via de leergang Groen Proeven.

Filmpje

In de leergang Groen Proeven krijgen teams – per locatie minimaal één teamleider en twee docenten – ondersteuning bij de invoering en uitvoering van de groene pvb's. De leergang is bestemd voor scholen als Enschede waar ze al enige tijd bezig zijn met de implementatie. De school begon een aantal jaren geleden met de pilot Groen Proeven. “We hebben dat toen gedaan op een manier die we toen aankonden, die paste bij onze

PETER VAN LOON, projectleider Arrangementen Groen Proeven vanuit het Ontwikkelcentrum:
 “De arrangementen zijn alleen digitaal beschikbaar. Gelukkig raken steeds meer docenten vertrouwd met digitaal materiaal!”

SCILLA VAN CUIJLENBORG, medeprojectleider Groen Proeven (met Wilma Bredewold) vanuit de AOC Raad:
 “De reflectie maakt bewust van wat leerlingen kunnen. Docenten zijn verbaasd over wat ze bij de leerlingen zien. Leerlingen zeggen: ‘Dat mijn docent dat ziet!’”

manier van werken. Maar dat leidt niet per se tot de ideale proeves.” Siemerink noemt onder andere de manier waarop de proeves worden afgenomen. Enkele docenten werkten met echte, ‘authentieke’ externe opdrachtgevers, maar lang niet alle docenten deden dat. “Die waren daar nog niet aan toe.” Nu deze docenten de tijd hebben gehad om te wennen aan het idee, te zien bij collega's hoe ze dat kunnen aanpakken en wat het oplevert, wil de school bij alle pvb's met echte externe opdrachtgevers werken. “Omdat leerlingen dan echt meer leren.” Dat vraagt ook wat van de organisatie, bijvoorbeeld de planning of de inzet van een tweede examinator.

Tijdens de leergang werken Siemerink en zijn collega's hieraan. Ze leren van experts en door uit te wisselen met andere scholen. Door te laten zien hoe zij het op school aanpakken. Bijvoorbeeld met behulp van een

Scholen die al langer met de proeves werken, weten dat ook in de voorbereiding van het schoolexamen iets moet veranderen.

filmpje dat zij maken van de uitvoering van een pvb, en waar zij vervolgens feedback op krijgen. Door te oefenen, bijvoorbeeld in het voeren van een reflectiegesprek. De leergang helpt scholen om de invoering en uitvoering van de pvb's goed te laten verlopen. "Wij willen wat we al hebben verbeteren," zegt Siemerink.

Piramide

Niet alleen scholen en docenten willen zich goed voorbereiden op de proeves van bekwaamheid. Ook voor de leerlingen is het een grote overgang van het traditionele examen naar een competentiegericht examen, compleet met realistische praktijktoetsen, onvoorziene omstandigheden en reflectiegesprekken. Ook zij hebben behoefte aan een passende voorkant. Bij een competentiegericht examen hoort competentiegericht onderwijs

met daarbij aansluitende leermaterialen. De AOC Raad heeft samen met het Ontwikkelcentrum het initiatief genomen om arrangementen te maken die voorbereiden op de Groen Proeven pvb's. Inmiddels zijn er arrangementen bij dertien populaire Proeven. De ambitie is om arrangementen te ontwikkelen bij dertig veel gebruikte Groen Proeven.

De arrangementen volgen de opbouw van de piramide van Miller (zie kader). Ze bereiden de leerlingen zowel inhoudelijk als in de manier van toetsen voor op het doen van een proeve. De arrangementen stippen de leerstof aan die benodigd is voor de proeve, ze zijn niet leerstofvervangend. De docent kan ze daardoor als een korte herhaling aanbieden of er een uitgebreide les van maken. Andere onderdelen zijn een diagnostische kennisstoets en de Laten Zien-opdracht. Deze laatste vormt

De piramide van Miller en de opbouw van de leerarrangementen

piramide van Miller	opbouw leerarrangement	inhoud leerarrangement	hulpmiddelen
voorblik op doen*	in de praktijk	beschrijving van een realistische praktijksituatie afgeleid van de pvb	
	voorblikken	oriënterende opdracht: – wat vraagt de praktijksituatie van je? – wat weet en kun je al? – aan welke competenties ga je werken?	werkblad
weten en toepassen	weten en kunnen	theorie en oefening op deeltaken uit de praktijksituatie: – korte inleiding op onderwerpen – kennis- en oefenopdrachten – bronnen	– werkblad om bij te houden welke opdrachten de leerling gedaan heeft – opdrachtblad per opdracht
	test je kennis	diagnostische toets – kennis- en inzichtvragen	een kennisstoets uit Toetsplaza
laten zien	laten zien	twee competentiegerichte opdrachten waarin competenties en vaardigheden gecombineerd worden	opdrachtblad met: – opdrachtomschrijving door opdrachtgever (video/geluidsfragment) – (zelf)evaluatie met product- en procesindicatoren – reflectievragen
voorblik op doen*	terugblikken	reflectieopdracht en eindbeoordeling: – wat heb je geleerd? – hoe staat het met de ontwikkelingen van je competenties? – kun je wel/niet op voor de proeve?	werkblad
*) doen	Deze fase zit niet in het arrangement. Doen wordt gedaan in de proeve. In het arrangement is het de 'Stip op de horizon' waar de leerling naar toe werkt: waar sta je aan het begin van het arrangement en hoeveel dichterbij ben je gekomen aan het einde?		

In de Laten Zien-opdracht van het arrangement laten leerlingen zien of ze klaar zijn voor de proeve

een soort mini-pvb, een complexe opdracht geformuleerd door een opdrachtgever. Hiermee maakt de leerling kennis met de manier van toetsing in een Groen Proeve. Reflectie is daarin een essentieel onderdeel van het leerproces. Als geheel vormt het arrangement een soort diagnostische toets die antwoord geeft op de vraag of de leerling al dan niet klaar is voor de proeve.

Grote plus

Marja Groenendijk, docent bloem aan Wellantcollege de Groenstrook Aalsmeer, testte een arrangement voor Ontwerp & creatie met haar leerlingen. “Die vinden het een mooie manier van lesgeven,” vertelt ze, “maar ze willen er wel een docent of andere leerlingen bij. Ze wil-

len bevestiging dat ze het goed doen.” Groenendijk laat de leerlingen bij de start van het arrangement onderzoeken hoever ze al zijn en op basis daarvan en van haar eigen bevindingen deelt ze de leerlingen in groepjes in naar startniveau. Zo hoeven ze geen opdrachten te doen die ze al beheersen. Leerlingen en docent werken graag met het materiaal. “Het ziet er goed uit, met mooie foto’s”, vindt Groenendijk. Leerlingen waarderen de korte stukjes theorie met daaraan een opdracht gekoppeld. “En ze vonden het fijn dat ze de bronnen kunnen gebruiken, maar dat het niet hoeft.”

Nieuw voor de leerlingen is het reflecteren. Dat is opgenomen in elk arrangement. “Ze beginnen er aan te wennen. Ze vinden het niet eng meer.” In plaats van ‘goed’ krijgt Groenendijk nu uitgebreide antwoorden als ze vraagt: hoe gaat het? “Ze kunnen steeds beter uitleggen waarom ze iets gedaan hebben.”

Bert van Opstal is teamleider en docent aan het Midden-Brabant College Tilburg, afdeling Groen en Economie. Hij werkte mee aan de Groen Proeven en nu ook aan de arrangementen. Op zijn school werden de eerste testarrangementen afgenomen. Die vielen in goede aarde. De arrangementen zijn nu opgenomen in het lesprogramma als laatste voorbereiding op de pvb. Leerlingen bekijken samen met de docent welke onderdelen ze nog moeten doen. De docenten zijn blij met het materiaal, zij voelen zich nu meer zeker over hoe ze de leerlingen hebben voorbereid op het examen. “Heel gestructureerd volgens de piramide van Miller je onderwijs opbouwen,” zegt Van Opstal, “is een grote plus.” Leerlingen waarderen volgens hem de dynamiek en dat ze er zelfstandig aan kunnen werken. Ze vinden het zinvol dat ze een keer geoefend hebben met het reflectiegesprek en inzicht krijgen in de ontwikkeling van hun competenties. “Ze zeggen nu: laat maar komen, die proeve!” ■

Kijk voor links op www.groenonderwijs.nl > vakblad editie 14.

Leergang

Het project Groen Proeven houdt na dit schooljaar op te bestaan. De mogelijkheden van een doorstart worden bekeken. Het product Groen Proeven en de ontwikkelde kennis van de Groen Proeven experts blijft bestaan. Al het materiaal van de leergang is te vinden op www.groenproeven.nl > informatie leergang.

Arrangementen

De leerarrangementen die het Ontwikkelcentrum ontwikkelde, bestaan uit theorie, opdrachten met onder andere praktijkkaarten, links naar video’s en formulieren voor evaluatie en zelfreflectie. In elk leerarrangement staan vier van de achttien vmbo-competenties centraal. Er is onderscheid gemaakt naar de leerwegen bbl, kbl en gl. Centraal staan de Laten Zien-opdrachten waarmee de leerling oefent in het werken in een complexe situatie, zoals in een Groen Proeve. Met deze opdracht laat de leerling zien of hij klaar is voor het schoolexamen.

Alle arrangementen zijn toegankelijk voor iedereen. De links binnen een arrangement naar materiaal van het Ontwikkelcentrum zijn toegankelijk voor ECC-abonnees. U vindt de arrangementen op www.ontwikkelcentrum.nl/groenproeven en via www.groenproeven.nl > GP-arrangementen.